

Czesław Miłosz

Scenariusz spotkania bibliotecznego

Poświęcony pamięci noblisty. Przeznaczony dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

Anna WIĄCKIEWICZ

Cele:

- przypomnienie najważniejszych faktów z życia Czesława Miłosza,
- prezentacja wybranych utworów poety,
- rozwijanie zainteresowań życiem i twórczością poety,
- zachęcenie do czytania utworów i poznawania biografii Miłosza.

Osoby występujące: Narrator 1, Narrator 2, siedem osób recytujących wiersze Miłosza, cztery osoby czytające wspomnienia o poecie.

Wykorzystane utwory:

- Czesław Miłosz: *Emigrować, Traktat moralny, Toast, Litwa, Po podróży, Orfeusz i Eurydyka, Sens*;
- Urszula Koziol: *Na odejście poety*.

Narrator 1:

14 sierpnia 2004 r. w Krakowie, w wieku 93 lat zmarł Czesław Miłosz – jeden z najwybitniejszych polskich poetów XX w. Był on również pisarzem i esejistą. Wniósł ogromny wkład w rozwój polskiej kultury. Kilka pokoleń Polaków uznawało go za autorytet moralny. W swoich dziełach wyrażał ich niepokoję, tęsknoty i nadzieje. Jego głos otworzył nam drogę do zjednoczonej Europy.

Narrator 2:

Śmierć Miłosza wstrząsnęła przyjaciółmi i znajomymi poety oraz wielbicielami jego twórczości. Na wieść o tym wydarzeniu Leszek Kołakowski powiedział: „Śmierć kogoś, kto właśnie ukończył lat 93 i od dłuższego czasu złożony był niemocą, nie powinna chyba budzić zaskoczenia, ale budzi zaskoczenie i smutek jak każda śmierć kogoś szczególnie ważnego – dla nas, dla Polski, dla mnie samego. Miłosz był do dzisiaj najwybitniejszym poetą polskim XX w., w tym

przekonaniu nie jestem osamotniony [...]. Był poetą myśli trudnej, potykającej się o sprawy dla życia naszego główne: o sprawę Boga i wiary, [...] rozumu i miłości [...]”.

Narrator 1:

Na uroczyste pożegnanie polskiego wieszca, które miało miejsce 27 sierpnia 2004 r. w Bazylice Mariackiej w Krakowie, Urszula Koziol napisała wiersz *Na odejście Poety*.

Osoba 1:

Chciałabym poznać wiersz który
chodził [...].

(recytacja wiersza *Na odejście Poety*)

Narrator 2:

Czesław Miłosz urodził się 30 czerwca 1911 r. w dworku w Szetejniach na Litwie. W 1929 r., po ukończeniu nauki w wileńskim gimnazjum, zdał maturę i rozpoczął studia na Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie. Najpierw studiował na Wydziale Polonistycznym, potem na Wydziale Prawa i Nauk Społecznych. Magisterium prawnicze uzyskał w 1934 r.

Narrator 1:

Debiut poetycki Miłosza miał miejsce w 1930 r. Przyszły noblista opublikował wówczas w piśmie „Alma Mater Vilmensis” dwa wiersze: *Kompozycja* i *Podróż*. Rok później został współzałożycielem grupy poetyckiej Żagary. Przez dwa lata wchodził w skład redakcji pisma o tym samym tytule.

Wiersze poety publikowały także czasopisma „Linia” i „Kamen”. W 1933 r. ukazał się książkowy debiut Miłosza – *Poemat o czasie zastę-*

głym. Rok później poeta otrzymał Nagrodę im. Filomatów przyznaną przez Związek Zawodowy Literatów Polskich. Wtedy też, jako stypendysta Funduszu Kultury Narodowej, wyjechał do Paryża.

Osoba 2:

W snach powracają do mnie lata
na obczyźnie.
I tylko wtedy wiem, ile cierpiałem.
Nasze minione życie jest zakryte,
Albo zamurowane, jak to robią
pszczoly,
Zalepiając woskiem miejsca
uszkodzone.

Kto potrafiłby istnieć zachowując
pamięć
Wszystkich poniżej wyniosłej
ambicji,
I pobłażliwych spojrzeń na biedaka,
Który myśli, że, tak jak w domu,
jest tutaj coś wart? [...]
(fragmenty wiersza *Emigrować*)

Narrator 2:

Po powrocie z Francji poeta podjął pracę w Polskim Radiu w Wilnie, publikując jednocześnie swoje utwory w pismach „Poprostu” i „Karta”. W 1934 r., w związku z procesem wytoczonym redaktorem „Poprostu”, został usunięty z różgłówni wileńskiej i przeniósł się do Warszawy. W stolicy znalazł zatrudnienie w Biurze Planowania Programów Centrali Polskiego Radia, gdzie pracował do września 1939 r. Wcześniej, w 1936 r., wydał swój drugi tom poetycki *Trzy zimy*.

Po wybuchu wojny Miłosz ewakuował się na krótko do Rumunii. Po powrocie do Warszawy pracował jako woźny w Bibliotece Uniwer-

syteckiej. W 1942 r. opracował wydaną w podziemiu antologię *Pieśni niepodległa* i pod pseudonimem Jan Syruć opublikował *Wiersze*.

Narrator 1:

Po zakończeniu wojny pisarz wraz ze swoją pierwszą żoną Janiną zamieszkał w Krakowie. Wiersze publikował na łamach pism „*Twórczość*”, „*Odrodzenie*” i „*Przekrój*”. W 1945 r. za swoje poezje zebrane w tomie *Ocalenie* otrzymał nagrodę Ministra Kultury i Sztuki. W tym samym roku Miłosz rozpoczął pracę w polskiej dyplomacji. Trzy lata później, w 1948 r., ogłosił *Traktat moralny*.

Osoba 3:

Żyjesz tu, teraz. Hic et nunc.
Masz jedno życie, jeden punkt.
Co zdążysz zrobić, to zostanie,
Choćby ktoś inne mógł mieć
zdanie [...]
A więc pamiętaj – w trudną porę
Marzeń masz być ambasadorem,
Tych marzeń sennych z głębi
mroku,
Co mają pulchną twarz baroku
[...].
(fragmenty *Traktatu moralnego*)

Narrator 2:

Jesienią 1950 r. Miłosz powrócił do Europy i został sekretarzem polskiej ambasady w Paryżu. Na początku następnego roku poprosił władze francuskie o azyl polityczny. Od tego czasu był przez polskich komunistów uważany za wroga. Jego utwory zostały poddane cenzurze. Polacy mogli je poznać tylko z nielicznych egzem-

plarzy przemycanych potajemnie do Polski. W wyniku współpracy z Jerzym Giedroyciem wiersze Miłosza opublikowało czasopismo „*Kulturä*”, a jego książki wydał Instytut Literacki. Znalazła się wśród nich m.in. powieść *Zdobycie władzy* oraz tom esejów *Zniewolony umysł*.

Narrator 1:

W 1960 r. Czesław Miłosz wyjechał z Francji i zamieszkał w Stanach Zjednoczonych. Otrzymał posadę profesora na Wydziale Języków i Literatur Słowiańskich Uniwersytetu Kalifornijskiego w Berkeley. Pracował tam do 1978 r., gdy przeszedł na emeryturę.

W latach 70. XX w. ukazały się ważne tomy jego wierszy. Były to m.in. *Król Popiel i inne wiersze*, *Gucio zaczarowany*, *Miasto bez imienia*. Sławę zdobyła także eseistyka Miłosza: *Widzenia nad zatoką San Francisco* i *Prywatne obowiązki*. W 1973 r. ukazał się pierwszy jego anglojęzyczny zbiór wierszy *Selected Poems*, a wkrótce inne tomy wydane po angielsku. W tym samym czasie opublikowano kolejne tomy jego poezji: *Gdzie wschodzi słońce i kędy zapada*, *Ziemia Ulro* oraz zapis rozmów z Aleksandrem Watem *Mój wiek*.

W następnych latach Miłosz podjął pracę nad przekładem Biblii. W jej wyniku ukazała się m.in. *Księga Hioba*, *Księga pięciu megilot* i *Ewangelia według Marka*. *Apokalipsa*.

Osoba 4:

W służbie polskiej poezji żyć
postanowiłem [...].
(recytacja wiersza *Toast*)

Narrator 2:

W 1980 r. Czesław Miłosz za całokształt twórczości otrzymał Nagrodę Nobla w dziedzinie literatury. Nie była ona jedyną. Wiele polskich i zagranicznych uczelni przyznało mu doktorat honoris causa. Otrzymał także wiele nagród od fundacji i różnych narodów. Odznaczony został Orderem Orła Białego. Spośród wszystkich wyróżnień najbardziej sobie cenił tytuł obywatela

honorowego powiatu kiejdańskiego, otrzymany podczas pobytu na Litwie w 1992 r.

Osoba 5:

Litwo, ojczyzno moja. Żarliwie
i prosto
powtarzam słowa naszego pacierza.
Ziemio nieczyżna bławatków
i ostów,
Białych kościółów na płaskich
wybrzeżach,
Nieba smutnego i szerokich mgieł,
Jezior szumiących trzciniami.
[...] szepczę i wołam twe imię,
twa nazwę,
A wiatr głęboki topolami chwieje
I klaszcze w liście pochyłonych
drzew [...].

Litwo. Ojczyzno upartych
niepogód,
Podarta wichrami jak wiszar
Skrzywdzona przez stulecia
i bóstwa [...].
(fragmenty wiersza *Litwo*)

Narrator 1:

Od lat 90. XX w. książki polskiego noblisty były tłumaczone na wiele języków i wydawane na całym świecie. Powstały wówczas kolejne jego utwory – *Hymn o perle*, *Nieobjęta ziemia*, *Zaczynając od moich ulic*. W 1999 r. ukazała się polemiczna *Wyprawa w Dwudziestolecie*. Dużym uznaniem cieszyły się również kolejne tomy poezji: *To* wydane w 2000 r. oraz *Druga przestrzeń* z 2002 r. Wiosną tegoż roku ukazała się książka złożona z felietonów publikowanych na łamach „*Tygodnika Powszechnego*”.

Osoba 6:

Jakże to dziwne, niezrozumiałe
życie!
Jakbym wrócił z niego niby
z długiej podróży,
i próbował sobie przypomnieć,
gdzie byłem i co robiłem.
Nie bardzo się to udaje, a już
najtrudniej zobaczyć tam siebie
[...].
(fragment wiersza *Po podróży*)

Bibliografia:

- L. M. Bartelski: *Polscy pisarze współcześni 1939-1991*. Warszawa: PWN, 1995, s. 266-267
A. Bikont: *Miłosz o Miłoszu*. Wydanie specjalne „*Gazety Wyborczej*” z dn. 18.07.2004
S. Chwin: *Między pięknem a okrucieństwem świata*. „*Rzeczpospolita*” 2004, nr 196, s. A5, A1
B. Marzec, J. Sadecki: *Czesław Miłosz 1911-2004*. „*Rzeczpospolita*” 2004, nr 191, s. I-IV
Cz. Miłosz: *Poezje*. Warszawa: Czytelnik, 1982. ISBN 83-07-00790-9
J. Sławińska: *Czesław Miłosz*. W: *Literatura Polska. Przewodnik encyklopedyczny*. T. 1. Warszawa: PWN, 1976, s. 671-672
Smierć Poety. „*Gazeta Wyborcza*” 2004, nr 191, s. 1-5

Narrator 2:

Czesław Miłosz był dwukrotnie żonaty. W 1944 r. zawarł związek małżeński z Janiną Cłuską, z którą miał dwóch synów. Po śmierci pierwszej żony ożenił się w 1992 r. z Carol Thigpen, zmarłą w 2002 r. Po jej śmierci napisał poemat *Orfeusz i Eurydyka*.

Osoba 7:

Ruszyli. Najpierw on, a za nim, ale
nie zaraz,
Stukanie jego sandałów i drobny
tupot
Jej nóg splecionych suknią jak
całunem [...].
Stawał i nasłuchiwał. Ale wtedy
oni
Zatrzymywali się również, nikle
echo.
Kiedy zaczynał iść, cdzywał się
ich dwutakt,
Raz, zdawało mu się, bliżej, to
znów dalej [...].
Teraz dopiero krzyczało w nim:
Eurydyko!
Jak będę żyć bez ciebie,
pocieszycielko!
Ale pachniały zioła, trwał nisko
brzęk pszczoł.
I zasnęła, z policzkami na
ro:grzanej ziemi.
(fragment wiersza *Orfeusz i Eurydyka*)

Narrator 1:

Ciało Czesława Miłosza zostało złożone w Krypcie Zasłużonych Klasztoru oo. Paulinów na Skalce w Krakowie, w prostym granitowym sarkofagu. Podczas pożegnania poety Wisława Szymborska powiedziała: „Żegnamy się dzisiaj z poetą, ale nie żegnamy się z jego poezją. Ona nas w wszystkich tutaj obecnych i wszystkich nieobecnych przeżyje na pewno”.

Narrator 2:

Życie i twórczość Czesława Miłosza wspomina wiele osób.

Osoba 8:

Andrzej Wajda określił poetę „wielkim wspinałym artystą XX

i XXI w., który zmienił rzeczywistość”.

Osoba 9:

Stanisław Lem napisał o nim: „Nikt tak jak Miłosz nie sięgał głęboko w przeszłość naszej kultury literackiej i nikt tak dobrze jak on nie potrafił mówić o tym, co nas spotkało w przeszłości”.

Osoba 10:

Poeta Adam Zagajewski uważa, że w osobie Miłosza „było pięciu pisarzy w jednej osobie – fenomenalny poeta, niezwykły myśliciel, bo u Miłosza łączy się aspekt artystyczny z pracą myśliciela, i to w skali światowej. Jego wiersze otwierały nam oczy i umysły”.

Osoba 11:

Adam Michnik powiedział: „Nie sposób ogarnąć dzieła Miłosza. Nie było od czasu Kochanowskiego, a potem od czasu Mickiewicza pisarza, który by bardziej odcisnął się na polskiej kulturze; więcej – na kształcie polskośći, dzięki niemu mamy szansę się stać Polakami innego gatunku”.

Narrator 1:

Czesław Miłosz w 1991 r. napisał wiersz pod tytułem *Sens*, w którym przedstawił wizję własnej śmierci.

Osoba 12:

Kiedy umrę, zobaczę podszewkę
świata.
Drugą stronę, za ptakiem, górą
i zachodem słońca.
Wzywające odczytania prawdziwe
znaczenie.
Co nie zgadzało się, będzie się
zgadzało.
Co było niepojęte, będzie pojęte.
– A jeżeli nie ma podszewki
świata? [...].
(fragment wiersza *Sens*)

Narrator 2:

Na to pytanie Czesław Miłosz zna już odpowiedź... □

Anna WIĄCKIEWICZ

Luków, Medyczne Studium Zawodowe
im. Janusza Korczaka

KALENDARZ**HALLOWEEN**

- PIĄTKOWSKA Marta. O'Lantern Jack – The true story [scenariusz inscenizacji na motywach irlandzkiej legendy o Kubie, który przechrzył diabla] // Języki Obce w Szk. – 2010 nr 3 s. 174-177

KARNAWAŁ

- BUDZYŃSKA Irena, Rudnicka Małgorzata. Tłusty czwartek // Wychow. w Przedszk. – 2010 nr 2 s. 54-55
- BRZOZOWIEC Barbara, GROMELSKA Agnieszka, ŻUKOWSKA Renata. Karnawał na świecie. Scenariusz // Życie Szk. – 2010 nr 1 s. 38-39

MIKOŁAJKI

- SZTURO Magdalena. Jak to z Mikołajem? Scenka mikołajkowa [dla uczniów szkoły podstawowej] // Bibl. w Szk. – 2010 nr 10 s. 30-31

PORY ROKU**Wiosna**

- ZIELIŃSKA Renata. Gdy nadchodzi wiosna. Scenariusz inscenizacji dla najmłodszych uczestników zajęć świetlicowych // Świetlica w Szk. – 2010 nr 1 s. 12

WALENTYNKI

- CZERNICKA Justyna. Raj utracony. Scenariusz przedstawienia [na motywach *Pamiętników Adama i Ewy* Marka Twaina, dla uczniów starszych klas szkoły podst. i gimnazjum] // Bibl. w Szk. – 2010 nr 1 s. 25-28

ROZNICE, UROCZYSTOŚCI PAŃSTWOWE, SCENARIUSZE PATRIOTYCZNE**1 MAJA**

- LECHOCKA Agnieszka. Majowe Święto (scenariusz apelu dla uczniów szkoły podstawowej) // Wszystko dla Szk. – 2010 nr 7-8 s. 20-21

11 LISTOPADA DZIEŃ ODZYSKANIA NIEPODLEGŁOŚCI

- STULIGROSZ Maria. Nie rzucim ziemi skąd nasz ród. Scenariusz inscenizacji w stulecie wykonania *Roty* podczas odsłonięcia Pomnika Grunwaldzkiego w Krakowie w 1919 r. // Por. Bibliogr.-Metod. – 2010 nr 3 s. 55-65

KONSTYTUCJA 3 MAJA

- WOŹNIAK Bogumiła. Uroczysta rocznica Konstytucji 3 maja (scenariusz dla gimnazjalistów) // Wszystko dla Szk. – 2010 nr 11 s. 15-16